

*Ritus et cæremoniæ confirmationis explican-
tur.*

XX. Restat nunc ut aliqua etiam de ritibus et cæremoniis quibus in hoc sacramento administrando catholica Ecclesia utitur, breviter perstringantur; quæ explicatio quanto usui futura sit pastores intelligent, si quæ antea dicta sunt, cum hic locus tractaretur, repetere voluerint.

Chrisma et unctio.

Qui igitur confirmantur, sacro chrismate in fronte unguuntur : nam hoc sacramento Spiritus sanctus in animos fidelium sese infundit, in eisque robur et fortitudinem auget, ut in spiritali certamine viriliter pugnare et nequissimis hostibus resistere queant.

Cur in fronte.

Quocirca declaratur eos nullo metu, aut verecundia, quarum affectionum signa maxime in fronte solent apparere, a libera christiani nominis confessione absterrendos esse. *Rhaban. lib. 1 de Institut. cleric. c. 30, et habetur de Consecr. dist. 5, c. Noviss. Aug. in Ps. 141. D. Thom. 5 p. q. 71. art. 9.*

Signum crucis.

Præterea nota illa, qua christianus a cæteris veluti miles insignibus quibusdam ab aliis distinguitur, in illustriori corporis parte imprimenda erat.

Cur in Pentecoste.

Sed illud quoque solemnè religione in Ecclesia Dei servatum est, ut in Pentecoste præcipue hoc sacramentum administraretur, quod hoc maxime

die Apostoli (a) Spiritus sancti virtute roborati et confirmati sint : cujus divini facti recordatione fideles admonerentur, quæ quantaque mysteria in sacra unctione cogitanda essent.

Alapa.

Deinde vero qui unctus et confirmatus est, ut meminerit se tanquam fortem athletam paratum esse oportere ad omnia adversa invicto animo pro Christi nomine ferenda, manu leviter in maxilla ab episcopo cæditur.

Pax.

Postremo autem pax ei datur, ut intelligat se gratiæ cœlestis plenitudinem et pacem (b) quæ exsuperat omnem sensum consecutum esse. Atque hæc summa eorum sit, quæ de chrismatis sacramento a pastoribus non tam quidem nudis verbis et oratione, quam inflammato quodam pietatis studio explicanda sunt, ut ea inanimis intimisque fidelium cogitationibus inserere videantur.

DE EUCHARISTIÆ SACRAMENTO.

Ne Eucharistia tractetur indignius, ejus dignitas sæpius explicanda.

I. Quemadmodum ex omnibus sacris mysteriis, quæ nobis tanquam divinæ gratiæ certissima instrumenta Dominus Salvator noster commendavit, (c) nullum est quod cum sanctissimo Eucharistiæ sacramento comparari queat : ita etiam nulla gravior alicujus sceleris animadversio a Deo metuenda est, quam si res omnis sanctitatis

(a) Act. 2. 2. — (b) Phil. 4. 7. — (c) Dionys. de Eccl. hier. c. 6, et de Consec. dist. 2, c. 2 Nihil in.

plena, vel potius quæ ipsum sanctitatis auctorem et fontem continet, neque sancte neque religiose a fidelibus tractetur. Id vero Apostolus et sapienter vidit et de eo nos aperte admonuit: nam cum declarasset, quanto illi scelere obstricti essent, qui corpus Domini non diducarent, statim subiecit: (a) Ideo inter vos multi infirmi et imbecilles, et dormiunt multi. Ut igitur fidelis populus, cum celesti huic sacramento divinos honores tribuendos esse intellexit, et gratiæ uberes fructus capiat, et justissimam Dei iram effugiat, illa omnia a pastoribus diligentissime exponenda erunt, quæ ejus maiestatem magis illustrare posse videantur.

Eucharistiæ institutio in primis est explicanda.

II. Qua in re opus erit, ut Pauli Apostoli rationem secuti, qui se quod a Domino acceperat Corinthiis tradidisse professus est, in primis hujus sacramenti institutionem fidelibus explicent: ita vero gestam rem esse ex Evangelista perspicue colligitur.

Cur, quando et quomodo Christus Eucharistiam instituit.

III. Cum enim Dominus (b) dilexisset suos, in finem dilexit eos, cujus quidem amoris ut divinum aliquod atque admirabile pignus daret, sciens horam jam advenisse, ut transiret ex hoc mundo ad Patrem, ne ullo unquam tempore a suis abesset inexplicabili consilio, quod omnem naturæ ordinem et conditionem superat, perfecit. Etenim celebrata cum discipulis agni paschalis cæna, ut figura veritati, umbra corpori cederet,

(a) 1 Cor. 11, 50. — (b) Joan. 15, 1.

(a) panem accepit, Deoque gratias agens, benedixit, ac fregit, deditque discipulis suis, et dixit: Accipite, et manducate: hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur: hoc facite in meam commemorationem. Similiter et calicem accepit, postquam cœnavit, dicens: Hic calix novum Testamentum est in meo sanguine: hoc facite quotiescumque bibetis in meam commemorationem. *De Eucharist. institutione vide Trident. sess. 13, c. 2, de Euchar. Leo. serm. 7. de Pass. c. 5. Euseb. Emiss. hom. 5. et habetur de Consecrat. dist. 2, cap. Quia corpus.*

Cur hoc sacramentum Eucharistia nuncupetur.

IV. Hujus ergo admirabilis sacramenti dignitatem atque excellentiam, cum sacri scriptores fieri nullo modo posse intelligerent, ut uno vocabulo demonstrarent, pluribus eam nominibus exprimere conati sunt. Interdum enim Eucharistiam appellant, quod verbum, vel bonam gratiam, vel gratiarum actionem latine reddere possumus. Ac recte quidem, bona gratia, dicendum est, tum quia vitam æternam, de qua scriptum est, (b) Gratia Dei vita æterna, præsignificat: tum quia Christum Dominum, qui vera gratia atque omnium charismatum fons est, in se continet. Nec vero minus apte gratiarum actionem interpretamur: siquidem cum hanc purissimam hostiam immolamus, immensas quotidie gratias pro universis in nos beneficiis Deo agimus: atque in primis pro ejus gratiæ tam excellenti bono, quam nobis hoc sacramento tribuit. Sed id ipsum etiam nomen, cum his, quæ a Christo Domino gesta

(a) Matth. 26, 26. Marc. 14, 22. Luc. 22, 19. 1 Cor. 11, 24. — (b) Rom. 6, 15.

esse in hoc mysterio instituendo legimus optime convenit. Etenim (a) panem accipiens fregit, ac gratias egit. David quoque, cum hujus mysterii magnitudinem contempleretur, antequam carmen illud pronuntiaret: (b) Memoriam fecit mirabilium suorum misericors et miserator Dominus, escam dedit timentibus se: gratiarum actionem proponendam existimavit, cum inquit: (c) Confessio et magnificentia opus ejus. *Chrysost. hom. 24, in ep. ad Cor. ad hæc verba, Calix benedictionis. Cyprian. lib. de Lapsis. Amb. lib. 5 de Sacr. c. 5. D. Thom. p. 3, q. 75, art. 4.*

*Alia plura Eucharistiæ nomina referuntur.
Sacrificium.*

V. Frequenter etiam nomine sacrificii declaratur: de quo mysterio paulo post latius dicendum erit.

Communio.

Vocatur præterea communio, quod verbum ex illo Apostoli loco sumptum esse liquet, ubi ait: (d) Calix benedictionis cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est? et panis quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est? Nam, ut Damascenus explanavit (e) hoc sacramentum Christo nos copulat, atque ejus carnis et deitatis participes efficit, nosque inter nos in eodem Christo conciliat, ac conjungit, et veluti unum corpus coagmentat. *Vide Iren. lib. 3, c. 7. Chrys. hom. 44 et 45 in Joan. Cyrill. in lib. 7 in Joan. c. 15. Cyrill. Hier. Catech. 4. August. tractact. 26 in Joan. Trid. sess. 15 de Euch.*

(a) Matth. 26, 26. Marc. 14, 22. Luc. 22, 19. 1 Cor. 11, 24. — (b) Ps. 110, 4, 5. — (c) Ps. 110, 5. — (d) 1 Cor. 10, 16. — (e) Damasc. lib. 4, de Fid. orthodox. c. 4.

in Præf. Concil. Nicæn. 12, part. 4, c. 77 et 78, et alibi passim.

Sacramentum pacis et charitatis.

Ex quo factum est ut sacramentum etiam pacis et charitatis diceretur: ut intelligeremus quam indigni sint christiano nomine, qui inimicitias exercent: odiaque, dissidia et discordias, ut terribimas fidelium pestes, omnino exterminandas esse: cum præsertim quotidiano religionis nostræ sacrificio, nihil nos studiosius servare quam pacem et charitatem profiteamur.

Viaticum.

Sed viaticum etiam frequenter a sacris scripturis appellatur: tum quia spiritualis cibus est quo in hujus vitæ peregrinatione sustentamur; tum quia vitam nobis ad æternam gloriam et felicitatem munit. Quare ex veteri Ecclesiæ catholice instituto servari videmus, ut nemo fidelium sine hoc sacramento e vita excedat.

Cœna.

Ac vetustissimi quidem Patres, (a) Apostoli auctoritatem secuti, (b) cœnæ etiam nomine sacram Eucharistiam interdum vocarunt, quod in illo novissimæ cœnæ salutari mysterio a Christo Domino sit instituta.

A jejunis conficienda et sumenda est Eucharistia.

VI. Neque vero propterea a cibo aut potione Eucharistiam conficere aut sumere licet quod ab Apostolis salutariter introducta consuetudo, quemadmodum veteres scriptores memoriam prodide-

(a) Cypr. de Cœna Domini. — (b) 1 Cor. 12, 26.

runt, perpetuo retenta ac servata est, ut jejuniis tantum perciperetur. *August. Epist. 188. c. 6.*

Eucharistia vere est sacramentum.

VII. Sed, explicata nominis ratione, docendum erit hoc verum esse sacramentum, atque unum ex septem illis, quæ sancta Ecclesia semper religiose coluit ac venerata est; nam cum calicis consecratio sit, mysterium fidei appellatur. Præterea ut infinita pæne sacrorum scriptorum testimonia omittamus, qui hoc inter vera sacramenta numerandum esse perpetuo censerunt, ex ipsa ratio: et natura sacramenti idem convincitur. Etenim in eo signa sunt externa et sensibus subjecta; habet deinde gratiæ significationem et efficientiam; præterea de Christi institutione, neque Evangelistæ neque Apostolus dubitandi locum relinquunt. Quæ omnia cum in unum conveniant ad sacramenti veritatem confirmandam, nullis aliis argumentis opus esse perspicitur. *Aug. lib. 5, de Trinitat. c. 4, et lib. 20 contra Faust. c. 15. Ambr. lib. 1. de Sacram. c. 2. Trident. sess. 15, de Euch. c. 5. D. Thom. 3. p. q. 73, art. 1.*

Ac sunt in Eucharistia quibus sacramenti nomen tribuitur.

VIII. Sed illud diligenter pastoribus observandum est, multa in hoc mysterio esse, quibus aliquando sacramenti nomen sacri scriptores tribuerunt. Interdum enim et consecratio et perceptio, frequenter vero et ipsum Domini et corpus, et sanguis, qui in Eucharistia continetur sacramentum vocari consuevit: inquit enim divus Augustinus (a) Sacramentum hoc duobus constare, visibili

(a) De Catech. erud. lib. 3, c. 16.

scilicet elementorum specie, et invisibili carne et sanguine ipsius Domini nostri Jesu Christi. *August. hic ad sensum potius quam ad verba citatus; sed lege hac de materia librum Lanfranci contra Berengarium: constat. 23, tantum capitibus: vide de Consecrat. distinct. 2, fere tota.*

Nota. Atque ad eundem modum hoc (a) sacramentum adorandum esse, nimirum corpus et sanguinem Domini intelligentes, affirmamus. Verum hæc omnia minus proprie sacramenta dici perspicuum est. Ipsæ autem panis et vini species veram, et absolutam hujus nominis rationem habent.

Differt a reliquis sacramentis Eucharistia.

IX. Sed quantum hoc sacramentum a reliquis omnibus differat, facile colligitur.

Primo. — Nam cætera sacramenti materiæ usu perficiuntur, dum scilicet alicui administrari ea contingit, baptismus enim Sacramenti naturam tunc adipiscitur, cum re ipsa homo aqua abluitur: at vero ad Eucharistiæ perfectionem satis est ipsius materiæ consecratio; utrumque enim sacramentum esse non desinit, quamvis in pyxide asservetur.

Secundo. — Deinde in conficiendis aliis sacramentis nulla fit materiæ atque elementi in aliam naturam mutatio. Etenim baptismi aqua, aut chrismatis oleum, cum illa sacramenta administrantur, priorem aquæ et olei naturam non amittunt. In Eucharistia vero quod panis et vinum ante consecrationem erat, confecta consecratione, vere est corporis et sanguinis Domini substantia.

(a) Trid. sess. 13, de Euch. c. 5 et can. 6.

Unicum est sacramentum Eucharistiæ, licet duplex materia.

X. Licet autem duo sint elementa, panis scilicet et vinum, ex quibus integrum Eucharistiæ sacramentum conficitur: non tamen plura sacramenta, sed unum tantum esse, Ecclesiæ auctoritate docti, confitemur: aliter enim septenarius sacramentorum numerus, quemadmodum semper traditum, atque a conciliis (a) Lateranensi (b), Florentino et (c) Tridentino decretum est, constare non poterit: nam cum hujus sacramenti gratia unum corpus mysticum efficiatur ut sacramentum ipsum rei quam efficit, conveniat, unum esse oportet: atque unum quidem, non quia individuum sit, sed quia unius rei significationem habet. Nam quemadmodum cibus et potio, quæ duæ diversæ res sunt, ad unam tantum rem adhibentur, ut scilicet vires corporis reficiantur: ita etiam duas illis diversas sacramenti species respondere consentaneum fuit, quæ cibum spirituales significarent, quo mentes sustententur et recreantur. Quare a Domino Salvatore dictum est: (d) Caro mea vere est cibus, et sanguis meus vere est potus.

Tria significat Eucharistiæ sacramentum.

Sed diligenter explicandum est, quid Eucharistiæ sacramentum significet, ut fideles sacra mysteria oculis intuentes, simul etiam divinarum rerum contemplatione animum pascant. Tria vero sunt, quæ nobis hoc sacramento indicantur.

(a) Ex conciliis citatis Lateranense generale sub Innocentio II, non numerat quidem distincte septem sacramenta, sed de variis canon. satis clare colliguntur. — (b) Florent. in doct. de Sac. — (c) Trid. sess. 7, can. 1. — (d) Joann. 6, 56.

Passionem Christi.

Primum est Christi Domini passio, quæ jam præterit: ipse enim docuit: (a) Hoc facite in meam commemorationem: et Apostolus testatus est: (b) Quotiescumque manducabitis panem hunc et calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat.

Cœlestem gratiam.

Alterum est divina et cœlestis gratia, (c) quæ præsens ad animam alendam et conservandam hoc sacramento tribuitur. Quemadmodum enim baptismo in novam vitam gignimur, confirmatione roboramur, ut Satanæ repugnare et palam Christi nomen profiteri possimus, ita Eucharistiæ sacramento alimur ac sustentamur.

Gloriam æternam.

Tertium est, quod futurum prænuntiat æternæ jucunditatis et gloriæ fructus quos in cœlesti patria ex Dei promissione capiemus. Hæc igitur tria, quæ instantis, præteriti et consequentis temporis varietate distingui perspicuum est sacris mysteriis ita significantur, ut tamen sacramentum, quamvis ex diversis speciebus constet, ad singula horum declaranda tanquam ad unius rei significationem, referatur.

Duplex Eucharistiæ materia panis et vinum.

XI. Sed in primis cognoscenda est a pastoribus hujus sacramenti materia: tum ut ipsi rite illud possint conficere; tum etiam ut fideles admonerentur cujus rei symbolum sit, atque ejus rei quam significat, studio et desiderio exardescant. Duplex

(a) Luc. 22, 19 — (b) 1 Cor. 11, 26. — (c) Tertul. de Resur. carn. c. 8.

itaque est hujus sacramenti materia, altera panis ex tritico confectus, de qua primo agetur: de altera postea dicendum erit. Nam ut docent Evangelistæ (a) Matthæus; (b) Marcus, (c) et Lucas, Christus Dominus panem in manus accepit, benedixit et fregit, dicens: Hoc est corpus meum. Apud Joannem quoque idem Salvator noster se ipsum panem appellavit, cum inquit: (d) Ego sum panis vivus qui de celo descendi. *Vide de Cons. dist. 2, c. 1 et 2 et 55, ubi habes de hac materia decreta Alexandri Papæ in 1 Epistol. ad omnes orthodoxos, et Cyprian. lib. 2. Epistol. 3. et Ambros. lib. 4 de Sacramentis, c. 4. Vide etiam Iren. lib. 4, c. 54, et lib. 5, c. 2.*

Panis triticeus vera Eucharistiæ materia.

XII. Cum autem varia sint panis genera, vel quia materia differunt, ut cum alius ex tritico, alius ex hordeo aut ex leguminibus, cæterisque terræ frugibus confectus est; vel quia diversis qualitatibus præditi sunt; (uni enim fermentum additur, alter vero fermenti omnino expers esse potest). (e) Quod ad primum attinet, Salvatoris verba ostendunt panem ex tritico confici oportere: communi enim loquendi consuetudine cum panis absolute dicitur, panem ex tritico intelligi satis constat. Id etiam Veteris Testamenti figura declaratur: præceptum enim a Domino fuerat ut (f) panes propositionis, qui hoc sacramentum significabant, ex similia conficerentur.

Azymus panis Eucharistiæ materia.

XIII. Sed quemadmodum nullus panis, nisi triticeus, apta ad sacramentum materia putandus

(a) Matth. 26, 26. — (b) Marc. 14, 22. — (c) Luc. 22, 19. — (d) Joan. 6, 41. — (e) D. Thom. 3 p. q. 74. — (f) Lev. 24, 5.

est (hoc enim apostolica traditio nos docuit, et Ecclesiæ catholicæ auctoritas firmavit) ita etiam ex iis quæ Christus Dominus gessit azymum esse debere, facile intelligitur: ipse enim (a) primo azymorum die, quo nihil fermentati domi habere Judæis licebat, hoc sacramentum confecit atque instituit. *Vide lib. de decretal. tit. de Celebrat. Missarum, c. ult. ubi habes auctoritatem Honorii Papæ II.*

Objectio solvitur.

XIV. Quod si quis Joannis Evangelistæ auctoritatem opponat, qui hæc omnia ante festum diem Paschæ acta esse commemorat, ea ratio facile dissolvi potest. Etenim quem primum azymorum diem cæteri Evangelistæ appellarunt, quod feria quinta vesperi dies festi azymorum inciperent, quo tempore Salvator noster Pascha celebravit, eum ipsum diem Joannes (b) pridie Paschæ fuisse describit: ut qui diei naturalis spatium, quod ab oriente sole inchoatur, in primis notandum existimavit. Quapropter divus etiam (c) Chrysostomus primum azymorum diem interpretatur eum diem, quo ad vesperam azyma comedenda essent. Sed azymi panis consecratio quantum conveniat integritati et mentis munditiæ, quam fideles ad hoc sacramentum afferre debent ab Apostolo docemur, cum inquit: (d) Expurgate vetus fermentum, ut sitis nova conspersio, sicut estis azymi: etenim Pascha nostrum immolatus est Christus: itaque epulemur non in fermento veteri neque in fermento malitiæ et nequitie, sed in azymis sinceritatis et veritatis.

(a) Matth. 26, 17. Marc. 14, 12. Luc. 22, 7. — (b) Joan. 13, 1. — (c) In Matth. hom. 83, c. 1. — (d) 1 Cor. 5, 7.

Potest Eucharistia et in fermentato pane confici.

XV. (a) Neque tamen ea qualitas adeo necessaria existimanda est, ut, si illa pani desit, sacramentum confici non possit: utrumque enim panis genus veram et propriam panis rationem et nomen habet. Quanquam nemini licet privata auctoritate, vel potius temeritate, laudabilem Ecclesiae suae ritum immutare, atque eo minus id facere Latinis sacerdotibus permissum est, quibus praeterea Pontifices (b) maximi praeeperunt ut ex azymo tantum sacra mysteria conficerent. Atque haec de altera hujus sacramenti materia exposuisse satis sit; in quo tamen illud animadvertendum est, quam multa materia ad sacramentum conficiendum uti oporteat, definitum non esse: cum illorum etiam certus numerus definiri nequeat, qui aut possint aut debeant sacra mysteria percipere.

Vinum vitis altera Eucharistiae materia.

XVI. Superest ut de altera hujus sacramenti materia et elemento dicatur. Est autem vinum ex vitis fructu expressum, cui modicum aquae permixtum sit: nam dominum Salvatorem vino in hujus sacramenti institutione usum esse, catholica Ecclesia semper docuit, cum ipse dixerit: (c) Non bibam amodo de hoc genimine vitis usque in diem illum. Quo in loco (d) Chrysostomus: De genimine, inquit, vitis quae certe vinum, non aquam produxit, ut tanto ante illorum haeresim, qui aquam solam in hisce mysteriis adhibendam senserunt, convellere videretur.

(a) Conc. Florent. sess. ult. — (b) Lib. 40, decret. de Celeb. miss. c. final. — (c) Matth. 26, 29. Marc. 14, 25. — (d) Hom. 85 in Matth.

Aqua vino est admiscenda.

XVII. Aquam vero Dei Ecclesia vino semper admiscuit: primum, quod id a Christo Domino factum esse, et conciliorum auctoritate, et sancti Cypriani testimonio (a) comprobatur: deinde quod sanguinis et aquae quae ex ejus latere exierunt, hac permixtione memoria renovatur. Tum vero aquae, ut in Apocalypsi (b) legitimus, populum designant: quare aqua vino admista fidelis populi cum Christo capite conjunctionem significat. Atque hoc ex apostolica traditione perpetuo sancta Ecclesia servavit.

Nota. Sed quamvis aqua admiscenda ita graves rationes sint, ut eam sine mortali peccato praetermittere non liceat: ea tamen si desit, sacramentum constare potest.

Modicum aquae est admiscendum.

XVIII. Illud autem sacerdotibus animadvertendum est, ut quemadmodum in sacris mysteriis aquam vino adhibere oportet, sic etiam modicam infundendam esse: nam ecclesiasticorum scriptorum sententia et iudicio, aqua illa in vinum convertitur. (c) Quare de eo Honorius Pontifex ita scribit: Perniciosus in tuis partibus inolevit abusus videlicet quod major quantitas aquae in sacrificio quam vini adhibetur: cum secundum consuetudinem rationabilem Ecclesiae generalis, longe plus vini quam aquae adhibendum sit. Hujus igitur (d) sacramenti haec duo tantum elementa sunt: ac merito pluribus decretis sancitum est ne quid aliud praeter

(a) Cyp. lib. 2. Ep. 37. Trid. sess. 22, de Sacrif. miss. c. 7, et can. 9. — (b) Apoc. 17, 15. — (c) Habetur lib. 5. Decretal. de Celeb. miss. cap. 15. — (d) Vide de Cons. dist. 2, c. 1, 2 et seq.

ter panem et vinum, quod nonnulli facere non verebantur, offerre liceat.

Quam sit conveniens materia Eucharistiæ.

XIX. Sed jam videndum est hæc duo panis et vini symbola quam apta sint ad eas res declarandas, quarum sacramenta esse credimus et confirmemur.

Primo.—Primum enim Christum nobis significant, ut vera est hominum vita. Ipse enim Dominus ait: (a) Caro mea vere est cibus, et sanguis meus vere est potus. Cum igitur corpus Christi Domini vitæ æternæ alimentum illis præbeat qui ejus sacramentum pure et sancte suscipiunt, recte iis potissimum rebus conficitur, quibus hæc vita continetur, ut fideles facile possint intelligere pretiosi corporis et sanguinis Christi communionem mentem animumque saturari.

Secundo.—Nonnihil etiam hæc ipsa (b) elementa ad id valent, ut eam cognitionem accipiant homines, esse in sacramento corporis et sanguinis Domini veritatem. Nam cum panem et vinum in humanam carnem et sanguinem vi naturæ quotidie immutari animadvertimus: facilius adduci possumus hæc similitudine, ut credamus panis et vini substantiam in veram Christi carnem verumque ejus sanguinem cœlesti benedictione converti.

Tertio.—Affert etiam aliquid adjumenti hæc admirabilis elementorum mutatio ad adumbrandum, quod fit in anima. Utenim, etsi nulla extrinsecus panis et vini mutatio apparet, tamen eorum substantia in carnem et sanguinem Christi vere transit: ita etiam tametsi in nobis nihil im-

(a) Joan. 6, 56. — (b) Damasc. lib. 4 de Fide orthod. c. 14.

mutatum videtur, interius tamen ad vitam renovamur, dum veram vitam in Eucharistiæ sacramento accipimus.

Quarto.—Accedit ad hæc quod, cum unum Ecclesiæ corpus ex multis membris compositum sit, nulla re magis elucet ea conjunctio, quam panis vinique elementis. Panis enim ex multis granis conficitur, et vinum ex multitudine racemorum existit; atque ita nos, cum multi simus, hujus divini mysterii vinculo arctissime colligari et tanquam unum corpus effici declarant.

Forma Eucharistiæ quoad panem definitur et probatur.

XX. Sequitur nunc ut de forma qua ad consecrandum panem uti oporteat, agatur; non quidem ejus rei causa, ut hæc mysteria fideli populo nisi necessitas cogat, tradantur (eos enim qui sacris initiati non sunt, de his erudiri necessarium non est), sed ne formæ ignoratione, in sacramento conficiendo a sacerdotibus turpissime peccetur.

E scriptura.

Itaque a sanctis Evangelistis, Matthæo et Luca, itemque ab Apostolo docemur illam esse formam: *Hoc est corpus meum*; scriptum est enim: (a) Cœnantibus illis, accepit Jesus panem, et benedixit ac fregit, deditque discipulis suis, et dixit: Accipite et manducate: Hoc est corpus meum. Quæ quidem consecrationis forma, cum a Christo Domino servata sit, ea perpetuo catholica Ecclesia usa est.

A Patribus et Conciliis.

Prætermittenda sunt hoc loco sanctorum Pa-

(a) Matth. 26, Marc. 14, 22. Luc. 22, 19. 1 Cor. 11, 24.

trum testimonia, quæ infinitum esset enumerare, et concilii Florentini decretum, quod omnibus patet, atque in promptu est, cum præsertim ex illis Salvatoris verbis: (a) Hoc facite in meam commemoratiorem, idem liceat cognoscere. *In decret. de Sacrament. item Trid. sess. 15, c. 1.*

Nota. Nam quod Dominus faciendum præcepit non solum ad id quod egerat, sed etiam ad ea quæ dixerat, referri debet, atque ad verba maxime pertinere intelligendum est, quæ non minus efficiendi, quam significandi causa, prolata erant. *Quod ad Patres attinet, vide Ambr. lib. de Sacram. c. 4 et 5. Chrys. hom. de prodit. Judæ. August. lib. 5 de Trinit. c. 4. Iren. lib. 4. contra Hæret. c. 54. Orig. lib. 8 contra Celsum. Hesyeh. lib. 6 in Levit. c. 22. Cyrill. Alex. Epist. ad Calosorium episcop. Tertul. lib. 4 contra Marc. Hier. Epist. 1.*

Ratione.

Sed ratione etiam id facile persuaderi potest: nam forma ea est, qua illud significatur quod in hoc sacramento efficitur: cum autem hæc verba id quod fit significant ac declarent, hoc est, panis conversionem in verum Domini nostri corpus, sequitur formam in illis ipsis verbis constitutam esse; in quam sententiam quod ab Evangelista dictum est: (b) Benedixit, licet accipere. Perinde enim videtur intelligendum, ac si dixisset, accipiens panem benedixit, dicens: Hoc est corpus meum.

Nota. Quamvis enim Evangelista verba illa, *Accipite et comedite*, præposuerit, illis tamen non materis consecrationem, sed usum tantummodo significari, perspicuum est; quare a sacerdote

(a) Luc. 22, 49. — (b) Matth. 26, 26.

quidem omnino proferri debent, sed ad sacramentum conficiendum necessaria non sunt.

Nota. Quemadmodum etiam proferitur conjunctio illa *enim*, in corporis et sanguinis consecratione: aliter enim fiet, ut si hoc sacramentum nemini administrandum sit, confici non oporteat, aut non possit quidem: cum tamen dubitare non liceat quin sacerdos, prolatis ex more atque instituto sanctæ Ecclesiæ verbis Domini, aptam panis materiam vere consecret, quamvis deinde contingat, ut nulli unquam sacra Eucharistia administretur.

Forma Eucharistiæ quoad vinum definitur et probatur.

XXI. Jam vero, quod ad vini, quæ est altera hujus sacramenti materia, consecrationem attinet, ob eandem causam, quam supra commemoravimus, opus est ut sacerdos formam cognitam et perspectam habeat. (a) Eam igitur his verbis comprehendi certo credendum est: *Hic est calix sanguinis mei, novi et æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis, et pro multis effundetur in remissionem peccatorum.*

E scriptura.

Ex quibus verbis plura quidem e sacris Scripturis colliguntur: quædam vero in Ecclesia ex apostolica traditione conservata sunt. Nam quod dicitur: (b) Hic est calix, a divo Luca, et ab Apostolo scriptum est: quod vero sequitur: Sanguinis mei, vel (c) sanguis meus novi testamenti, qui pro vobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum: partim a divo Luca, partim a divo Matthæo dictum est.

(a) Decret. 1. 3, de Celeb. miss. c. 6. — (b) Luc. 22, 20. 1 Cor. 11, 25. — (c) Luc. 22, 20. Matth. 26, 28.

Traditione.

Verba autem illa *æterni* et *mysterium fidei*, sancta traditio catholice veritatis interpres et custos nos docuit.

Ratione.

Verum de hæc forma nemo dubitare poterit, si quod antea dictum est de forma consecrationis, quæ ad panis elementum adhibetur, hoc etiam loco attendatur: constat enim iis verbis quæ vini substantiam in sanguinem Domini converti significant, hujus elementi formam contineri. Quare cum verba illa hoc aperte declarent, perspicuum est aliam formam constituendam non esse.

Sanguinis Christi tres effectus.

XXII. Exprimunt autem præterea quosdam effusi sanguinis in passione Domini admirabiles fructus qui ad hoc sacramentum maxime pertinent. (a) Unus est, aditus ad æternam hæreditatem, quæ novi atque (b) æterni testamenti jure ad nos venit; alter est, aditus ad justitiam per *mysterium fidei*: Jesum enim (c) per fidem in sanguinem ejus propitiatorem Deus proposuit, ut ipse sit justus et justificans eum qui ex fide est Jesu Christi; tertius est, (d) remissio peccatorum.

Verba consecrationis vini explicantur.

XXIII. Quoniam vero hæc ipsa consecrationis verba plena *mysteriorum* sunt, aptissimeque ad rem conveniunt, diligentius pendere ea oportet. Quod vero dicitur: (e) *Hic est calix sanguinis mei*, sic intelligendum est: Hic est sanguis meus

(a) Heb. 10, 20. — (b) Heb. 13, 20. — (c) Rom. 5, 25, 26. — (d) Heb. 9, 12 et d. — (e) Decret. l. 5, de Celeb. miss. c. 8.

qui hoc calice continetur. Recte autem et apposite, dum sanguis hic, ut est fidelium potus, consecratur, calicis mentio facienda est: neque enim sanguis hujusmodi potionem satis significare videretur, nisi vase aliquo exceptus esset. Sequitur deinde, *novi testamenti*, quod quidem ob eam rem additum est, ut intelligeremus Christi Domini sanguinem non figura, quemadmodum in veteri testamento fiebat (de eo enim apud Apostolum ad Hebræos legimus: Sine (a) sanguine testamentum dedicatum non esse), sed vere et re ipsa hominibus tradi: quod ad novum testamentum pertinet. Quare Apostolus inquit: (b) Ideo novi testamenti mediator est Christus, ut morte intercedente, re promissionem accipiant, qui vocati sunt, æternæ hæreditatis. Verbum vero, *æterni*, ad hæreditatem æternam, quæ Christi Domini æterni testatoris morte ad nos jure pervenit, referendum est. Quod subjicitur, *mysterium fidei*, non rei veritatem excludit; sed quod occulte latet, atque ab oculorum sensu remotissimum est, certa fide credendum esse significat. Diversa vero hisce verbis sententia hoc loco subjecta est ab ea quam habent, cum baptismo etiam tribuuntur: nam quod sanguinem Christi, sub vini specie latentem, fide cernimus, *mysterium fidei* dicitur. At baptisus, quoniam universam christianæ fidei professionem complectitur, a nobis fidei sacramentum a Græcis *mysterium* jure appellatur. Quanquam alia etiam ratione sanguinem Domini, fidei *mysterium* dicimus, quod scilicet in eo maxime plurimum difficultatis, et negotii humana ratio experiatur, cum nobis fides credendum proponit Christum Dominum, verum Dei Filium; simulque Deum et hominem mortem pro nobis

(a) Heb. 9, 18. — (b) Heb. 9, 15.

perituisse : quæ quidem mors sanguinis sacramento designatur. Quapropter apposite hoc loco, potius quam in consecratione corporis, passio Dominica commemoratur, his verbis : *Qui effundetur in remissionem peccatorum*. Sanguis enim separatim consecratus ad passionem Domini, et mortem et passionis genus ante omnium oculos ponendum majorem vim et momentum habet. Sed verba illa quæ adduntur : *Pro vobis, et pro multis*, a (a) Matthæo, et (b) Luca, singula a singulis sumpta sunt, quæ tamen sancta Ecclesia, spiritu Dei instructa, simul conjunxit : pertinent autem ad passionis fructum, atque utilitatem declarandam : nam si ejus virtutem inspicimus, pro omnium salute sanguinem a Salvatore effusum esse fatendum erit ; si vero fructum quem ex eo homines perceperint, cogitemus, non ad omnes, sed ad multos tantum eam utilitatem pervenire facile intelligemus. Cum igitur, *pro vobis*, dixit, vel eos qui aderant, vel delectos ex Judæorum populo, quales erant discipuli, excepto Juda, quibuscum loquebatur, significavit. Cum autem addidit, *pro multis*, relictos electos ex Judæis aut gentibus intelligi voluit. Recte ergo factum est ut, pro universis, non diceretur ; cum hoc loco tantummodo de fructibus passionis sermo esset quæ salutis fructum delectis solum attulit. Atque huc spectant verba illa Apostoli : (c) Christus semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata ; et quod Dominus apud Joannem inquit : (d) Ego pro eis rogo, non pro mundo rogo, sed pro his quos dedisti mihi, quia tui sunt. Plurima alia in hujus consecrationis verbis latent mysteria, quæ pastores assidua rerum divinarum

(a) Matth. 26, 28. — (b) Luc. 22, 20. — (c) Heb. 9, 28. — (d) Joan. 17, 9.

meditatione et studio ipsi per se, juvante Domino, facile assequuntur.

Fide, non sensu de Eucharistia judicandum.

XXIV. Sed jam ad earum rerum explicationem ratio revertatur, quæ ut a fidelibus ignorentur, nullo modo committendum est. Ac quoniam Apostolus admonet, pravissimum scelus admitti ab iis qui (a) non diducant corpus Domini : hoc in primis doceant pastores, animum atque rationem a sensibus omni studio avocandum esse. Si enim fideles ea tantum in hoc sacramento contineri sibi persuaserint, quæ sensibus percipiunt, in summam impietatem adducantur necesse est ; cum nihil aliud, præter panis ac vini speciem, oculis, tactu, odoratu, gustu sentientes, panem tantummodo ac vinum in sacramento esse judicaverint. Curandum igitur est, ut fidelium mentes, quam maxime fieri potest, a sensuum judicio abstrahantur ; atque ad immensam Dei virtutem et potentiam contemplandam excitentur.

Tria per consecrationem in Eucharistia efficiuntur.

XXV. Tria enim sunt maxime admiranda atque suspicienda, quæ in hoc sacramento verbis consecrationis effici, fides catholica sine ulla dubitatione credit ac confitetur.

Primum. — Primum est, verum Christi Domini corpus, illud idem quod natum ex Virgine, in cælis sedet ad dexteram Patris, hoc sacramento contineri. Vide Dionys. de Eccles. hierarch. c. 5. Ignat. Epist. ad Smyrn. Just. Apot. 2 Iren. lib. 4. c. 54. et l. 5, c. 2. Trid. sess. 13, c. 1 de Euch.

Secundum. — Alterum est nullam in eo elemen-

(a) 1 Cor. 11, 29.

torum substantiam remanere : quamvis nihil magis a sensibus alienum et remotum videri possit. *Cypr. de Cena Domini. Euseb. Emiss. hom. 5 de Pasc. Cyrill. Hierosol. Catech. 1, 5 et 4. Ambros. lib. 4 de Sacram. c. 4. Chrysost. hom. 85 in Matth. et 60 ad pop. Antioch.*

Tertium. — Tertium est, quod ex utroque facile colligitur, etsi verba consecrationis id maxime exprimunt, accidentia quæ aut oculis cernuntur, aut aliis sensibus percipiuntur, sine ulla resubjecta esse mira quadam atque inexplicabili ratione. Ac panis quidem et vini accidentia omnia licet videre, quæ tamen nulli substantiæ inhærent, sed per se ipsa constant : cum panis et vini substantia in ipsum Domini corpus et sanguinem ita mutetur, ut panis et vini substantia omnino esse desinant.

Corpus Christi verum existere in Eucharistia confirmatur Scripturis.

XXVI. Verum, ut prius de primo agatur, conentur pastores explicare quam perspicua et clara sint Salvatoris nostri verba, quæ corporis ejus veritatem in sacramento demonstrant : nam cum inquit : (a) Hoc est corpus meum, hic est sanguis meus, nemo, qui modo sanæ mentis sit, ignorare potest quid nobis intelligendum sit : præsertim cum de humana natura sermo habeatur, quam in Christo vere fuisse, catholica fides dubitare neminem patitur : ut vir sanctissimus atque doctissimus Hilarius (b) præclare scripserit de veritate carnis et sanguinis Christi, cum ex ipsius Domini professione et fide nostra, caro ejus vere

(a) Matth. 26, 26, 28. Marc. 14, 22, 24. Luc. 22, 19. —
(b) S. Hilar. lib. 8, de Trinit. super illa verba. Ut sint unum.

sit cibus, relictum non esse ambigendi locum. Verum alter præterea locus a pastoribus enucleandus est, ex quo aperte licet cognoscere, verum Domini corpus et sanguinem in Eucharistia contineri. Nam Apostolus posteaquam commemoravit panem et vinum a Domino consecratum, et sacra mysteria Apostolis suis administrata esse, subjungit : (a) Probet autem se ipsum homo, et sic de pane illo edat, et de calice bibat : qui enim manducat et bibit indigne, judicium sibi manducat et bibit, non dijudicans corpus Domini. Quod si, ut hæretici dicitant, nihil aliud in sacramento venerandum esset, præter memoriam et signum passionis Christi, quid opus erat tam gravibus verbis fideles hortari, ut se ipsos probarent? Gravi enim illa judicii voce declaravit Apostolus nefarium aliquod scelus ab eo admitti, qui impure sumens corpus Domini, quod in Eucharistia occulte latet, ab alio ciborum genere non distinguit. Quod etiam supra in eadem Epistola uberius explicavit Apostolus his verbis : (b) Calix benedictionis cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est? et panis quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est? Quæ quidem verba veram corporis et sanguinis Christi Domini substantiam demonstrant.

Confirmatur amplius illud idem Patrum consensu.

XXVII. Hæc igitur Scripturæ loca pastoribus explicanda erunt, atque in primis docendum nihil in eis dubii aut incerti relictum esse : præsertim cum hæc Ecclesiæ Dei sacrosancta auctoritas interpretata sit : ad cujus sententiæ cognitionem duplici via et ratione possumus pervenire,

(a) 1 Cor. 11, 28. — (b) 1 Cor. 10, 16.

Prima est, cum Patres, qui ab initio Ecclesie atque omni deinceps ætate floruerunt, et ecclesiastica doctrinæ optimi testes sunt, consulti: hi vero summo consensu omnes hujus dogmatis veritatem apertissime tradiderunt. Quorum singula testimonia afferre, quoniam operosi laboris esset, satis erit pauca notare, vel indicare potius ex quibus iudicium de cæteris facile fieri poterit. Primus igitur divus Ambrosius (a) fidem suam proferat, qui in libro de iis qui mysteriis initiantur, testatus est verum Christi corpus in hoc sacramento sumi, sicut verum ex virgine sumptum est, idque certissima fide tenendum esse, et alio loco docet, ante consecrationem panem ibi esse, post consecrationem autem carnem Christi. Accedat alter testis divus Chrysostomus (b) non minoris fidei et gravitatis, qui quidem cum multis aliis in locis hanc ipsam veritatem profitetur et docet, tum vero præcipue homilia 60 de iis qui sacra mysteria impure sumunt: itemque homilia 41 et 45 in sanctum Joannem; inquit enim: Pareamus Deo neque contradicamus, licet vel cogitationibus vel oculis nostris videatur adversari quod dicitur; ipsius enim sermo infallibilis est, sensus noster facile seducitur. His vero omni ex parte consentiunt, quæ divus Augustinus acerrimus catholice fidei propugnator semper docuit, atque in primis titulum psal. 35, exponens; scribit enim: Portare se in manibus suis, homini impossibile est, solique Christo convenire potest; ferebatur enim ille in manibus suis, quando commendans ipsum corpus suum, ait: Hoc est corpus meum. Ac Cyrillus præterea, Ju-

(a) Lib. 4 de Sacr. c. 4 et De iis qui myster. mit. c. 9. Vide et de Consec. dist. 2, plurib. in locis. — (b) S. Chrys. ad popul. Antioch. homil. 60, 61.

stinus et Irenæus adeo aperte libro 4 in Joannem veram Domini carnem in hoc sacramento esse affirmat, ut ejus verba nullis possint fallacibus et captiosis interpretationibus obscurari. Quod si pastores alia etiam Patrum testimonia requirant, facile erit sanctos Dionysium, Hilarium, Hieronymum, Damascenum addere, innumerabilesque alios, quorum de hac re gravissimas sententias doctorum, ex piorum hominum industria et labore in unum congestas passim legimus. *Divus Augustinus in Psalm. 35. Conc. 1. a medio ad finem usque. Cyrill. lib. 4 in Joannem, c. 13 et 14, et lib. 10, c. 15. Just. Apolog. 2 sub finem ad Antoninum Pium. Iren. lib. 3 contra hæres. Dionys. de Eccles. hierar. c. 3. Hilar. lib. 8 de Trinit. Hieronym. Epist. ad Damasum. Damasc. lib. 4 de Orthodox. fide, c. 14.* Altera restat via, qua sanctæ Ecclesiæ iudicium in iis quæ ad finem pertinent investigare liceat, contrariæ scilicet doctrinæ et opinionis damnatio.

Item adhuc confirmatur conciliorum decretis.

XXVIII. At vero constat semper corporis Christi veritatem in sancto Eucharistiæ sacramento ita per universam Ecclesiam diffusam et disseminatam esse, et consentientii voluntate ab omnibus fidelibus receptam, ut cum ante quingentos annos Berengarius id negare ausus esset, ibique signum tantummodo esse, asseret, statim in Vercellensi concilio, quod Leonis IX auctoritate convocatum fuerat, omnium sententis condemnatus ipse hæresim suam anathemati addiderit; qui postea cum ad eandem impietatis insaniam rediisset, tribus aliis conciliis, Turonensi et duobus Romanis, quorum alterum Nicolaus II, alterum Gregorius VIII, Pontifices max., convocarunt, damnatus est. Eam postea sententiam Innocen-

tius III, in concilio Lateranensi magno confirmavit, ac deinceps a Florentina et Tridentina synodis ejusdem veritatis fides apertius declarata ac stabilita est.

Idem probatur credendum rationibus.

XXIX. Hæc igitur si pastores diligenter exposuerint (ut nihil dicamus de iis qui erroribus obcæcati, nihil magis quam veritatis lucem oderunt), et infirmos confirmare et piorum mentes summa quadam lætitia et voluptate afficere poterunt: cum præsertim fidelibus dubitare non liceat, quin inter cæteros fidei articulos hujus etiam dogmatis fides comprehendatur.

Prima. — Nam cum Dei summam omnium rerum potestatem credunt et confitentur, credant etiam necesse est potestatem ei non defuisse maximi hujus operis efficiendi, quod in Eucharistia sacramento admiramur et colimus.

Secunda. — Deinde cum credunt sanctam Ecclesiam catholicam, necessario sequitur ut simul credant eam esse, quam explicavimus, hujus sacramenti veritatem.

Quanta sit Ecclesiæ dignitas ob eucharisticum sacramentum.

XXX. Sed nihil est profecto quod ad piorum jucunditatem et fructum addi possit, cum hujus altissimi sacramenti dignitatem contemplatur. Primum enim intelligunt, quanta sit evangelicæ legis perfectio, cui datum est id reipsa habere quod signis Mosaicæ legis tempore adumbratum fuerat. Quare divinitus dictum est a Dionysio (a) Ecclesiam nostram mediam esse inter Synagogam et supremam Hierusalem, ac propterea utriusque participem. Ac profecto satis mirari fideles nun-

(a) De Eccl. hierar. c. 3, p. 1.

quam poterunt sanctæ Ecclesiæ perfectionem ejusque gloriæ altitudinem, cum inter eam et celestem beatitudinem unus tantum gradus interesse videatur. Hoc enim nobiscum celestibus commune est, ut utrique Christum Deum et hominem præsentem habeamus: sed quo gradu ab eis distamus, illi præsentem beata visione perfruuntur: nos præsentem, et tamen ab oculorum sensu remotum, sacrorum mysteriorum admirabili integumento se occultantem, firma et constanti fide veneramus. Præterea, fideles hoc sacramento Christi Salvatoris nostri, perfectissimam charitatem experiuntur: ejus enim bonitatem maxime decuit, naturam, quam a nobis sumpserat, a nobis nunquam subtrahere: sed, quantum fieri posset, esse versarique nobiscum vellet, ut illud omni tempore vere et proprie dictum videretur: (a) *Deliciae meæ esse cum filiis hominum.*

Totus Christus ut Deus et homo in Eucharistia continetur.

XXXI. Jam vero hoc loco a pastoribus explicandum est, non solum verum Christi corpus, et quidquid ad veram corporis rationem pertinet, velut ossa et nervos, sed etiam totum Christum in hoc sacramento contineri. Docere autem oportet Christum nomen esse Dei hominis, unius scilicet personæ in qua divina et humana natura conjuncta sit: quare utramque substantiam, et que utriusque substantiæ consequentia sunt, divinitatem et totam humanam naturam, quæ ex anima et omnibus corporis partibus et sanguine etiam constat complexitur: quæ omnia in sacramento esse credendum est. Nam cum in cælo tota humanitas divinitati in una persona et hypostasi conjuncta sit, nefas est suspicari corpus, quod in

(a) Prov. 8, 31.

sacramento inest, ab eadem divinitate sejunctum esse. *Vide de Consecr. dist. 2, nullis in locis. Item Ambr. de iis qui myst. init. c. 9. D. Th. p. 3, q. 76, art. 1.*

Quæcumque sunt Christi, non eodem modo esse incipiunt in Eucharistia.

XXXII. In quo tamen pastores animadvertant necesse est, non omnia eadem ratione, aut virtute in hoc sacramento contineri. Quædam enim sunt, quæ ex vi et efficientia consecrationis in sacramento esse dicimus: nam cum verba illa efficiant quidquid significant, id esse in sacramento ex vi sacramenti divinarum rerum scriptores appellarunt quod verborum forma exprimitur; ita si contingeret, ut aliquid ab aliis rebus omnino sejunctum esset, id solum quod forma significaret, in sacramento esse, cætera non item esse docuerunt: quædam vero in sacramento continentur, quod illis rebus conjuncta sint, quæ forma exprimitur: nam cum forma, quæ ad panem consecrandum adhibetur, corpus Domini significet, cum dicitur: Hoc est corpus meum, ipsum Christi Domini corpus ex vi sacramenti in Eucharistia erit.

Per concomitantiam in Eucharistia quæ sint.

XXXIII. At quia corpori, sanguis, anima et divinitas conjunguntur, hæc quoque in sacramento erunt omnia, non quidem ex consecrationis virtute, sed ut ea quæ corpori conjuncta sunt. Atque hæc ex concomitantia in sacramento esse dicuntur: quia ratione totum Christum in sacramento esse perspicuum est: si enim duo aliqua inter se reipsa conjungantur, ubi unum sit, ibi alterum etiam esse necesse est. Sequitur itaque totum Christum usque adeo tam in panis quam in vini specie contineri: ut quemadmodum in panis spe-

cie non corpus modo, sed etiam sanguis et totus Christus vere inest; sic contra in vini specie non solum sanguis, sed corpus et totus Christus vere inest.

Cur separatim panis et vinum consecrentur.

XXXIV. Sed quamvis hæc ita se habere omnibus fidelibus certum et persuasissimum esse debet optimo tamen jure institutum est, ut separatim duæ consecrationes fierent. Primo enim, ut passio Domini, in qua sanguis a corpore divisus est, magis referatur, cujus rei causa in consecratione sanguinem effusum esse meminimus. Deinde maxime consentaneum fuit, ut quoniam sacramento ad alendam animam utendum nobiserat, tanquam cibus et potus institueretur, ex quibus perfectum corporis alimentum constare perspicuum est.

Christus totus in qualibet particula.

XXXV. Neque vero illud prætermittendum, non solum in utraque specie, sed in quavis utriusque speciei particula totum Christum contineri: sic enim Augustinus (a) scriptum reliquit: Singuli accipiunt Christum Dominum, et in singulis portionibus totus est, nec per singulos minuitur, sed integrum se præbet in singulis; atque id præterea ex Evangelistis facile colligi potest.

Plures panis particule non separatim consecrandæ.

XXXVI. Neque enim credendum est, singula panis frustra propria verborum forma a Domino consecrata esse, sed eadem simul omnem panem qui ad sacra mysteria conficienda atque Apostolis distribuenda satis futurus esset; id quod de ca-

(a) Aug. de Consecr. dist. 2, c. Singulis.

lice factum esse apparet, cum ipse dixit : (a) *Accipite et dividite inter vos.* Hactenus quæ explicata sunt eo pertinent, ut ostendant pastores verum Christi corpus et sanguinem in Eucharistiæ sacramento contineri.

Post consecrationem nec panis nec vini substantiam remanere probatur.

XXXVII. Nunc, quod alterum erat propositum, docebunt etiam panis et vini substantiam in sacramento post consecrationem non remanere. Hoc vero quamvis maximam admirationem merito habere possit, tamen cum eo quod prius demonstratum est necessario conjungitur.

Primo, ratione.

Etenim si est verum Christi corpus sub panis et vini specie post consecrationem, omnino necesse est, cum ibi antea non esset, hoc vel loci mutatione, vel creatione, vel alterius rei in ipsum conversione factum esse. At vero fieri non posse constat ut corpus Christi in sacramento sit, quod ex uno in alium locum venerit: ita enim fieret ut a cœli sedibus abesset, quoniam nihil movetur, nisi locum deserat, a quo movetur. Creari autem corpus Christi minus credibile est, ac ne in cogitationem quidem cadere hoc potest: relinquitur ergo ut in sacramento sit corpus Domini, quod panis in ipsum convertatur. Quare ut nulla panis substantia remaneat necesse est.

Secundo, conciliorum decretis.

Hac ratione adducti Patres et majores nostri in conciliis Lateranensi (b) magno, et Florentino (c),

(a) Luc. 22, 17. — (b) Lateran. concil. c. 1. — (c) Flor. in Epist. Eugenii IV, data ad Arm. et a concilio approbata.

hujus articuli veritatem apertis decretis confirmarunt; a Tridentina (a) vero synodo explicatius ita definitum: Si quis dixerit in SS. Eucharistiæ sacramento remanere substantiam panis et vini una cum corpore et sanguine Domini nostri Jesu Christi, anathema sit.

Tertio, auctoritate Scripturarum.

Hæc vero ex testimoniis Scripturarum facile fuit colligere: primum, quod in ejus sacramenti institutione ipse Dominus dixit: (b) *Hoc est corpus meum*: vocis enim hoc ea vis est; ut omnem rei præsentis substantiam demonstret, quod si panis substantia remaneret, nullo modo vere dici videretur: Hoc est corpus meum. Deinde Christus Dominus apud Joannem: (c) Panis, inquit, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita, panem videlicet carnem suam vocans. Ac paulo post subjecit: (d) *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Et rursus: (e) *Caro mea vere est cibus, et sanguis meus vere est potus.* Cum ergo tam claris et perspicuis verbis carnem suam panem et cibum verum sanguinem: item verum potum nominaverit satis videtur declarasse nullam in sacramento substantiam panis et vini remanere.

Quarto, Patrum auctoritate et consensu.

Atque hanc perpetuo sanctorum Patrum consentientem fuisse doctrinam, qui eos evolverit, facile intelliget. Divus patris Ambrosius (f) ita scribit: Tu forte dicis: *Meus panis est usitatus*: sed panis iste, panis est ante verba sacramento-

(a) Trid. sess. 15, can. 4. — (b) Matth. 26, 26, Marc. 14, 22, Luc. 22, 18, 1 Cor. 11, 24. — (c) Joan. 6, 52. — (d) Joan. 6, 54. — (e) Joan. 6, 56. — (f) Lib. 4 de Sacram. c. 4, et l. 5, c. 4.